

Külmalaine sissetooja

150 aastat Eesti esimese sünoptiku Boriss Sreznevski sünnist.

Ühe Eesti meteoroloogiale kuulsust toonud teadlase sünnist möödus tänavu 30. märtsil 150 aastat. Tartu ülikooli professor Boriss Sreznevski sündis Peterburis tuntud slavisti akadeemik Izmail Sreznevski pojana.

Pärast sünnilinna ülikooli lõpetamist täiendas ta ennast mitmel pool Euroopas: Berliinis, Pariisis ja Heidelbergis.

Juba esimesed teadustööd Peterburi ülikoolis ja geofüüsika peaabserveeriumis tõid talle tunnustust, näiteks omandas uurimus Musta mere ja Aasovi mere tormide kohta lausa rahvusvahelise kuulsuse.

Tuntuks said ka tema tööd sünoptilise meteoroloogia alalt.

24 aastat Eestis

Sreznevski võttis esimesena kasutusele külmalaine mõiste ja juurutas rea teisisi tänapäeval nii tavalisi termineid. Kliimauurimuste eest anti talle Vene Geograafiaühingu väike kuldmedal.

Aastaks 1893 oli teadlase

kuulsus nii suur, et ka Tartu ülikool nimetas Sreznevski audoktoriks. Järgmisel aastal kutsus ülikool ta tööle korraliseks professoriks ning meteoroloogia observatooriumi direktoriks.

Eestis töötas Sreznevski 24 aastat, õpetades lisaks meteoroloogiale veel Maa magnetismi ja õhuelekttri erikursusi. Viimase juurde viisid teda arvatavasti Liivimaa ja Eestimaa kubermangudes korraldatud äikesevaatlused.

Alustati ka päikesekiirguse mõõtmisi, kõrgemate õhukihtide uurimist õhupallide ning spetsiaalsete tuulelohide abil üles lastavate meteorograafidega.

Märtsis 1905 kirjutati Postimehes: "Eila, 24. märtsil tapamaja juures teaduslikeks otstarbeks ettevõetud paberilaevade üleslaskmisel on kaks tarvitatud paberilaeva end lahiti kiskunud ja enam kui ühe kilomeetri pikkuse terastraadiga ära lennanud; ühel neist oli ilmateaduse registreerimise aparat ühes. Paberilaevad kadusivad linna poolt Nõo poole. Palutakse tungivalt, il-

mateaduskatsejaamale, Tiigi uul. 15, v. Oettingeni maja, ajaviitmata teatust saata, kui kadunud asjad üles peaks leitama."

Sreznevski oli tuntud samuti aktiivse ühiskonnategelase, oli Tartu Kõrgemate Naiskursuste üks asutajaid, üliõpilasorkestri looja, teadusajakirjade toimetaja jne.

Tartus töötas Sreznevski kuni 1918. aastani. Ta evakueerus siit sõja ajal viimase ešeloni niga koos ülikooli varadega Voroneži. Tema viimaseks ametikohaks jäi Kiievi meteoroloogiaobservatooriumi direktori koht. Kuulus teadusemees suri 24. märtsil 1934.

Tule eile meile

Ükski prohvet polevat kuulus oma maal. Nii oli ka Sreznevski ilmaennustustega. Esimesed prognoosid Eestis olid loomulikud praegustest palju ebatäpsemad. Need pandi üles Toomemäele.

Postimees kirjutas: "Ilmaennustuste tarvis on linnakliiniku maja ukse kõrval tabel üles seatud, kus pääbserveeriu-

Boriss I. Sreznevski
(1857-1931)

mi poolt saadud uuemad teated õhu muutuste kohta üles on tähendatud ja ettearvatav ilm üles märgitud."

Et linnarahvas olevat naernud ennustuste üle, siis varsti lõpetas professor nende edastamise. Üks näide reageeringust Postimehest juulis 1902.

Toimetusse tuleb häda kurtma töölt vallandatud teenijatüdruk. "Lahti lasti mind tähttorni kuulutuse pärast! Proua ütleb hommikukohvi ajal: "Mine, Maie, ja kuula kliiniku juurest järele, mis ilm täna õige tuleb!" /.../ Seal loeb üks noorherra mulle: "selge ja kuiv ilm". Saame parki - vihma kui oavarrest! Suure hädaga saime

kodu. Teisel päeval loetakse lehelt kliiniku seinal - "vihma". Jääme kodu. Ei vihmapiiskagi. Paari päeva pärast saime jälle niisuguse sagara, et hamba allagi kuiva ei jäänud. Lapsed olivad ka külmetanud. Proua süüdistas mind valetamises.

Tohter aga seisnud minu eest ja öelnud, et ilmad väga hilja kasti pandavat. Minule

olevat nimelt eelmineva päeva ilma üteldud!"

Postimehe asjakohane kommentaar kõlas: "Oleks tõesti tarvilik, et arvatavate ilma muutuste üle teated korralikult välja pandaks. Kella kaheksa ajal leiab tabelist eilase päeva ilma ettekuulutuse."

AIN KALLIS